

***Arhivi, Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije,*
let. 32, št. 1 (2009.), 173 str.**

Časopis *Arhivi* podijeljen je na pet osnovnih cjelina: *Članki in razprave*; *Iz prakse za prakso*; *Iz arhivskih fondov in zbirk*; *O delu arhivov in zborovanjih* te *Ocene in poročila o publikacijah in razstavah*. Pisan je slovenskim jezikom, a svaki pojedini članak sadrži izvadak na engleskom i slovenskom te sažetak na njemačkom jeziku. Na kraju svakog članka navedeni su izvori i literatura, a gdje je potrebno i filmografija i internetska stranica. Odgovorni je urednik časopisa Juraj Volčjak, a uredništvo čine suradnici iz Slovenije i jedan suradnik iz Pazina.

Prva cjelina *Članki in razprave* sastoji se od četiri uratka. Prvi je u nizu članak Zdenke Bonin »Ubožne ustanove v Kopru in njihova skrb za zdravje prebivalstva od 13. do začetka 20. stoletja« (str. 7 – 32). Članak prati razvoj ustanova za zdravstvenu skrb i socijalno ugrožene slojeve ljudi na području Kopra od njihove pojave u 13. pa sve do početka 20. stoljeća. Kao najranija ustanova koja brine za bolesne, siromašne, invalide, siročad, ali i hodočasnike, spominje se bolnica sv. Nazarija osnovana 1262. godine. U 14. stoljeću postojalo je sklonište za siromašne žene koje je osnovao Marco Trivisano. U 15. stoljeću mjesto je imalo svog liječnika i kirurga koji su svake godine morali biti potvrđeni od gradskog Velikog vijeća. Posebno mjesto u brizi za siromašne u gradu predstavljali su sljedbenici laičke bratovštine »*Servi di santa Maria*« koji su djelovali u sklopu servitskog samostana sv. Marije. Nakon njegova ukinuća 1792. godine francuska je uprava početkom 19. stoljeća u napuštenu zgradu samostana premjestila gradsku bolnicu, a na mjesto ukinutih bratovština uvela dobrotvornu ustanovu (kongregaciju). U tekstu se posebna pozornost posvećuje pravilniku mjesne bolnice koji je sredinom 19. stoljeća uveo okružni liječnik Giovanni Andrea de Manzoni. Zbog problema s upravljanjem Bolnice, Općina prepušta brigu o pacijentima francuskim trećorecima koji su u Kopru ostali sve do 1915. godine.

Sljedeći je članak Metke Bukošek »Gospodarska sodišča in njihovo poslovanje« (33 – 55). Gospodarski sudovi ustanovljeni su kao regularni sudovi Zakonom o gospodarskim sudovima iz 1954. godine nadomjestivši dotadašnje arbitražne sudove. U članku se navode njihova uloga i nadležnost. Njihova se dužnost odnosila na donošenje odluka glede gospodarskih sporova i drugih gospodarskih predmeta. Sudski poslovnici koji su određivali njihovo djelovanje često su se mijenjali. Ukinuti su 1977. godine Zakonom o redovnim sudovima, a njihovu nadležnost preuzeli su osnovni, viši i redovni sudovi.

U članku »Primorska v zgodnji kinematografiji po drugi svetovni vojni« (52 – 63) autor Naško Križnar osvrće se na ulogu Primorske u slovenskoj poslijeratnoj kinematografiji. Nedugo nakon Drugog svjetskog rata Sloveniji su pridruženi zapadni teri-

toriji duž granice s Italijom. Slovenski su filmaši time dobili mogućnost istraživanja novih tema koje su im do tada bile nedostupne, a ticale su se društvenih i kulturnih posebnosti zapadnog slovenskog prostora, poput vinogradarstva, ribarstva, obrade kamena i proizvodnje soli. Ta je zemlja poslužila kao odličan izvor inspiracije filmašima koji su snimali promidžbene filmove u svrhu socijalističke obnove. Autor je u članku dao osvrt na nekoliko značajnijih filmova iz tog vremena, a posebnu je pozornost posvetio prvom slovenskom cjelovečernjem igranom filmu *Na svoji zemlji* (Triglav film, režija Frane Štiglić, 1948.) koji prikazuje živote ljudi Primorske.

Jelka Melik je svojim ogledom »Zbornica izvršitelji Slovenije kot ustvarjalka arhivskega gradiva« (65 – 70) upozorila na važnost Slovenske javnobilježničke komore. Prikazan je način djelovanja Komore, njezina unutarnja struktura i ovlasti. Slovenska javnobilježnička komora mlada je ustanova ustanovljena krajem devedesetih godina prošlog stoljeća sljedbom nove uredbe ovrhoviteljskog postupka u Republici Sloveniji. Autorica ističe potrebu da arhivisti vode računa o zaštiti dokumenata koji mogu razjasniti važna područja društvenog života posebno povezana s ljudskim nedaćama, ponajviše siromaštvom.

Sljedeća cjelina pod nazivom *Iz prakse za prakso* sadrži dva članka. U prvom članku autorice Zdenke Semlič Rajh pod nazivom »Arhivi – Sodobni arhivi – Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja 1979–2009« (71 – 84) predstavljena je kratka povijest Savjetovanja organiziranih od Pokrajinskog arhiva u Mariboru u posljednjih tridesetak godina. Posebna pozornost aktivnosti Pokrajinskog muzeja u Mariboru posvećena je obrazovanju. Od 1981. godine Savjetovanje se održava u Radencima, dobivši međunarodni ugled i postavši mjesto gdje arhivisti mogu razmjenjivati svoja profesionalna iskustva i informacije.

Drugi članak autora Gašpera Šmida »Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini« (85 – 93) prikazuje povijest evidentiranja arhivskog gradiva koje se nalazi izvan Slovenije, a tiče se Slovenije i Slovenaca. Navode se zakonske osnove za tu djelatnost i problemi koji se javljaju objavljivanjem registra gradiva pohranjenog u stranim ustanovama.

Cjelina *Iz arhivskih fondov in zbirk* sadrži članak Aleksandra Šeršea »Namesništvo v Ljubljani 1850–1854, Deželna vlada v Ljubljani 1854–1860« (95 – 110). Članak prikazuje djelovanje dva upravna organa, Namjesništva u Ljubljani i Državne vlade u Ljubljani, koja su djelovala na teritoriju Kranjske od 1850. do 1860. godine. To je bilo razdoblje velikih promjena u administraciji koje se u određenoj mjeri mogu pratiti proučavajući pohranjeno gradivo. Oba organa uvela su djelovanje zapisnika koji je postao temeljem za sve državne upravne organe.

Sljedi cjelina *O delu arhivov in zborovanjih* koja sadrži izvještaje s dva događaja. Prvi je izvještaj autorice Mitje Sadek o održavanju tečaja Jesenske arhivističke škole od 16. do 23. studenog 2008. u Grljanu (Grignano) u Trstu. Drugi je, također, izvještaj

Dejana Kosanovića pod nazivom »Trajna lepota nemih filmov« o festivalu *Dani nemog filma* (»Le Giornate del Cinema Muto«) održanog od 4. do 11. listopada u talijanskom gradu Pordenoneu. Tekst je sa srpskog prevela Danijela Jurčić Čargo.

Posljednja cjelina *Ocene in poročila o publikacijah in razstavah* podijeljena je na tri dijela: *Publikacije*; *Tuji časopisi in revije* i *Razstave*. Na kraju je dodan i bibliografski sadržaj koji prati izdanja časopisa *Arhivi* od 1998. do 2007. godine.

Hendi Hrelja